balticsea academy

network of adult education and life long learning

KUNSKAP OM EMU

ABF GÖTEBORG

Arbeit und Leben DGB/VHS

TSL HELSINKI

AHL ESTONIA

RAIMA UN ASPA ZILIAS FONDS

LLES LITHUANIA

ABF STOCKHOLM

Innehåll

Förord och Vad är en studiecirkel? 1
Den Europeiska Unionen – bakgrund och början 4
Den europeiska kol- och stålunionen 4
Mål 5
Institutionerna 6
Euron – den gemensamma europeiska valutan 8
EMU – Arbete och företag 9
EU och arbetsmarknaden 9
Lön 11
Låneräntor 11
Fackföreningar 12
Strukturomvandlingen 13
Buffertfonder 14
Arbetsorganisation 17
Demokrati på arbetsplatsen 18
Vuxenutbildning och livslångt lärande 19
Sysselsättningen 19
EMU och välfärden 21
Arbete 21
Utbildning 21
Hälso- och sjukvård 22
Personlig ekonomisk trygghet 22
Pensioner 22
Bostäder 22
Mat 23
Fritid 23
Infrastruktur 23
Juridisk hjälp från samhället 23
Kultur och idrott 23
Miljön 23
Välfärdens finansiering 24
Välfärden i Sverige 25
EMU och utvidgningen 26
Bakgrund 26
Fakta 26
Utvidgningen 26
Inträdeskriterierna 27
EU:s finansiering 27
EU och tredje världen 30
EMU och globaliseringen 31
Introduktion 31
Den globala marknaden 31
Marknaden och välfärden 31
Marknaden och freden 32
Marknaden och demokratin 33
EMU ock lokal och regional demokrati 34
Definitionen av demokrati 34
Subsidiaritetsprincipen 35
EMU och demokrati 35
Länkar 36

Detta projekt har finansierats med stöd från Europeiska gemenskapen inom ramen för Grundtvig-programmet

Detta projekts innehåll återspeglar inte nödvändigtvis Europeiska gemenskapens ståndpunkt och förpliktar inte på något sätt dess ansvar.

Förord

medborgarna i länderna som tillhör Europeiska Unionen lever idag med två parallella politiska system – det egna landets och det som hör till Europeiska Unionen. Detta förhållande kan orsaka frustration och föranleda frågor om tillståndet för demokratin inom Europeiska Unionen. Det är därför viktigt att så många medborgare som möjligt får tillfälle att lära och förstå mer om de grundläggande principerna för demokrati. Särskilt viktigt är detta för medborgarna i de nya och tillkommande medlemsländerna.

kunskap om historia är ett sätt att skapa förståelse för den demokratiska utvecklingen. Länderna runt Östersjön har t ex många gemensamma band historiskt men är idag väldigt olika. Dessa historiskt gemensamma band kan användas för att visa på det gemensamma kulturarvet. Som tidigare sagts är det viktigt att så många medborgare som möjligt inom EU engagerar sig mer för demokratin. Ett sätt att bidraga till en sådan utveckling är att finna metoder för att internationellt föra ut folkbildningen.

detta projekt innehåller fyra olika teman lämpliga att studera för att öka förståelsen för den Europeiska Unionens utveckling:

- Kunskap om demokrati
- Kunskap om folkrörelser
- Kunskap om historia
- Kunskap om EMU

för var och en av dessa teman är en studiehandledning producerad. Studiehandledningarna är skrivna med utgångspunkten att de skall användas i studiecirklar. I studiecirkeln läggs stor vikt vid det egna lärandet, förståelse samt att kunskap och erfarenhet delas med andra.

De fyra studiehandledningarna är resultat av samarbete mellan sju olika arbetsgrupper i sex länder runt Östersjön. Arbetsgrupperna tillhör olika ideella organisationer: ABF Stockholm, ABF Göteborg, Arbeit und Leben Hamburg, TSL Helsingfors, AHL Viljandi, RuAF i Riga och LLES i Vilnius.

denna studiehandledning är en av fyra häften i serien om EU med temat Kunskap om EMU. Den innehåller sex kapitel och försöker belysa de mest vanliga frågeställningarna kring den Monetära Unionen och dess samband med vardagslivet.

studiecirkelns metod, som vi föreslår ska användas tillsammans med detta häfte för att fördjupa kunskapen och intresset för den Europeiska Unionen, kan också tillämpas av andra grupper i andra delar av Europa. Studiecirkeln som metod är en av de ekonomiskt mest fördelaktiga vägarna för att nå stora grupper av medborgare och där studiecirkelns inbyggda sociala kvalitet kommer väl till pass.

detta häfte är ett resultat av ett samarbete mellan tre arbetsgrupper från respektive ABF Göteborg, RuAF i Riga och LLES i Vilnius. Det har varit en spännande utmaning att skriva handledningen i ett internationellt samarbete med olika kulturer och olika perspektiv.

vi riktar ett stort tack till alla medarbetare i arbetsgrupperna, som har bidragit med mängder av idéer, skrivna material och mycket glädje under arbetet. Förhoppningsvis kan försöket med studiecirkeln som metod och med dess långa tradition i Skandinavien och norra Europa också attrahera medborgare i andra delar av Europa att studera bildandet och utvecklingen av det nya Europa.

arne hasselgren
ABF Göteborg

giedre lelyte
LLES Vilnius

dzina termane
RuAF Riga

De fyra studiematerialen är resultatet av ett samarbete mellan sju studiecirklar i sex länder runt Östersjön inom ramen för ett EU-projekt.

Arbeit und Leben DGB/VHS

TSL HELSINKI

AHL ESTONIA

RAINA UN ASPAZIJAS FONDS

LLES LITHUANIA

ABF GÖTEBORG

ABF STOCKHOLM

Vad är en studiecirkel?

hur lär vi oss? Hur får vi ny kunskap? Traditionell inlärning bygger ofta på studier på egen hand, studier som avslutas med ett prov. Man lär för skolan och inte för livet. Det är vi vana vid från skolan och från högre studier och från arbetslivserfarenhet. Forskning visar emellertid att mycket av det man lärt på det sättet snabbt glöms bort, kunskaper man visat med ett prov som ofta frågat efter detaljer.

Men det finns som vi alla vet många sätt att hämta in ny kunskap på. Ett av dem har fått namnet studiecirkel och erfarenheten av den studieformen varierar mellan Europas länder. Det viktigaste är att det handlar om en grupp som söker sig till en ram och där de kan välja att ta reda på ny kunskap i samverkan med andra. Deltagarna planerar, söker information, formulerar frågor, diskuterar, analyserar och utvärderar utifrån egna önskemål och intressen.

En grupp vuxna söker alltså kunskap tillsammans. Det behöver inte vara en lärare som leder cirkeln. Det är ju deltagarna själva som aktivt ska söka kunskapen. Men visst händer det att lärare leder cirklar. Det är mer vanligt inom vissa ämnesområden än andra, exempelvis språk och matematik. Då är det viktigt att denne inser, att det är väsentligt att i en sådan vuxengrupp inte agera som lärare – som många gör i sitt vanliga lärarjobb. I cirkeln gäller det att gemensamt söka svar på de frågor som deltagarna tycker är viktiga och inte främst besvara dem som läraren redan vet svaren på. Att utgå från deltagarnas frågor innebär att cirkeln inte bara ökar kunskapen utan också stärker deltagarnas självförtroende och självständighet.

i de länder som deltar i detta EU-projekt finns varierande erfarenheter av studiecirklar i den form de här beskrivits. Studiecirkelformen innebär därför för många en komplettering till en rad andra studieformer. EU har ansett det angeläget att genom detta projekt sprida kunskap om studiecirkeln som en möjlig väg till kunskap bland vuxna.

Denna ickeauktoritära studieform anses i Sverige haft stor betydelse för utvecklingen av det demokratiska samhället. Olof Palme, tidigare statsminister i Sverige, brukade ibland beskriva Sverige som en studiecirkeldemokrati. Han menade att i en studiecirkel lär sig deltagarna lyssna, motivera ståndpunkter, ta hänsyn och respektera andras uppfattningar. En demokrati förutsätter aktiva och informerade medborgare. Det stora antalet ickeauktoritära studiecirklar medverkade på det sättet till att utveckla demokratin i Sverige.

de cirklar som kommer att startas med stöd av dessa material, först i de länder som ingått i projektet men på sikt också i andra länder, kommer att ha ett studiematerial som utgångspunkt. Det ska inte ses som en lärobok, även om det innehåller en del fakta. Materialet bygger också på ett stort antal frågor. Ibland har de till syfte att hjälpa deltagarna med att prioritera i studierna innan en mängd fakta kommer, i andra fall är avsikten att frågorna ska stimulera bearbetningen av fakta.

Frågorna är så många att det är nödvändigt att välja vilka man ska ta upp i gruppen. Ni väljer själva vilka frågor ni tycker det är viktigt att samtala om och undviker de frågor ni inte känner för – men kanske också lägger till frågor som är viktiga för er, men som inte kommit med i handledningen!

självfallet väljer ni också vad ni vill läsa och vilken information som ni enskilt eller i smågrupper tar reda på mellan cirkelsammankomsterna. Ofta är det också stimulerande att intervjua personer utanför cirkeln; ibland är det nödvändigt att skaffa den kunskap cirkeln behöver just den vägen. Viktigast är emellertid deltagarna själva. Det är era erfarenheter, ert intresse och er livsvisdom, nyfikenhet och upptäckarglädje som är förutsättningen för ett lyckat studieresultat.

studiecirkeln behöver en ledare. Han eller hon deltar i studierna på samma villkor som övriga i cirkeln. Ledarens uppgift är att ”hålla ihop” cirkeln, administrera arbetet. Ledaren har huvudansvar för att cirkeln fungerar som en grupp, ska se till att alla blir delaktiga, stimulera de tysta att yttra sig och hålla tillbaka deltagare som dominerar för mycket.

Den organisation eller förening, som svarar för cirkelverksamheten, bör se till att cirkelledarna får klart för sig vad som kännetecknar en studiecirkel. I en sådan introduktion till cirkelledarskap är det bra om det också ingår information och samtal om hur vuxna lär i jämförelse med hur barn och ungdom hämtar in ny kunskap. I introduktionen bör också ingå kunskaper om gruppdynamik, d v s om sådant som brukar hända i en grupp som träffas flera gånger.

erfarenheten säger att den ideala studiecirkeln består av sju-tio deltagare. Flertalet cirklar har mellan tre och 20 deltagare. Om en grupp är liten kommer inte så många synpunkter fram och antalet infallsvinklar blir begränsat. En stor studiecirkel medför att det blir svårt att få alla deltagare att vara aktiva och delta i den process som studiecirkelarbetet utgör.

Det är vanligt att studiecirklar samlas på deltagarnas fritid, vanligtvis en kväll i veckan med två eller tre timmars arbete. Dagarna mellan sammankomsterna är viktiga därför att de ger utrymme för funderingar och studier på egen hand eller tillsammans med en eller ett par deltagare i cirkeln.

Emellanåt kompletteras cirkelsammankomsterna med en eller fler längre samlingar ibland i internat - ofta över helger - för grundligare bearbetning av aktuella frågor.

hur länge pågår en studiecirkel? Det finns inte heller i det avseendet något enkelt svar. I somliga cirklar anser man sig inte ha möjlighet att sätta av mer än tre möten. Flertalet cirklar brukar dock tycka att det behövs ett tiotal sammankomster och de sträcker sig då över flera månader. Och det finns exempel på studiecirklar som vidgat sitt studieområde så att samvaron känns stimulerande i flera år!

Eftersom studiecirkeln är en ny studieform för många är det viktigt att deltagarna får en ordentlig genomgång av grundläggande principer för cirkelarbetet. När gruppen tagit del av materialet kan den välja och forma en grov studieplan, som självfallet kan ändras med framtida erfarenheter.

det har visat sig vara värdefullt för deltagarna – och därmed för studiecirkeln – att man då och då gör ett uppehåll i arbetet och diskuterar arbetsformerna. Vad känns bra och vad behöver ändras?

Den Europeiska Unionen – bakgrund och början

eu (den europeiska unionen) är ett resultat av en samarbets- och integrationsprocess som började 1951 mellan sex länder (Belgien, Tyskland, Frankrike, Italien, Luxemburg och Nederländerna). Efter femtio år och fyra utvidgningar (1973: Danmark, Irland och Storbritannien; 1981: Grekland; 1986: Spanien och Portugal; 1995: Österrike, Finland och Sverige), har EU idag femton medlemsländer och förbereder sig nu för en femte utvidgning, denna gång mot östra och södra Europa.

!

Europeiska Unionen grundades 1951

Europeiska Unionens medlemsstater är:
Belgien
Tyskland
Frankrike
Italien
Luxemburg
Nederländerna
Danmark
Irland
England
Grekland
Spanien
Portugal
Österrike
Finland
Sverige

Den europeiska kol- och stålunionen

År 1951 bildade de ovan nämnda sex länderna Kol och stålunionen, “the European Coal and Steel Community” (ECSC). Den grundläggande idén var att om ett land inte längre har fri tillgång till kol och stål, kan det inte starta krig mot sina grannländer. På så sätt startade EU som ett fredsinitiativ.

Vid slutet av andra Världskriget var den stora utmaningen att skapa en verklig samhörighetskänsla mellan länder som tidigare var fiender. Kampen om tillgång till kol och stål hade länge varit orsak till stor rivalitet mellan länderna i Europa, speciellt mellan Frankrike och Tyskland. Att nu gemensamt ta ansvar för hur dessa varor används, skulle kunna leda till ett bestående slut på rivaliteten och dessutom göra det möjligt att använda resurserna bättre.

Idén lanserades allra först på en presskonferens den 9 maj 1950 av Frankrikes utrikesminister, Robert Schuman. Hans uttalande anses vara EU:s födelse och därför firas ”Europadagen” varje år den 9 maj.

De sex länderna beslöt att organisera sin tunga industri, dvs nyckeln till upprustning, inom Kol- och stålunionen. Därigenom överförde de en del av sin nationella suveränitet till en europeisk myndighet, men detta gällde förstås bara på bestämda områden. Samma mönster har sedan följts på andra områden i EU-arbetet.

Redan från EU:s start med Parisfördraget 1951 och – kanske viktigare – med Romfördraget 1957 fanns fyra instrument för att uppnå huvudmålen: en gemensam marknad, ekonomisk tillväxt, en ökning av antalet arbeten och en ökande levnadsstandard för alla EU-medborgare. EU:s politik inriktade sig från början på fyra huvudområden:

- återuppbygga kol- och stålindustrin
- återuppbygga jordbrukssektorn
- skapa ett europeiskt kommunikationssystem för att förbättra transporterna
- skapa en gemensam handels- och socialpolitik.

eu fungerar som ett paraply för tre breda områden eller ”pelare” som de ofta kallas: den första och viktigaste är den europeiska gemenskapen (the European Community). Här kan EU stifta lagar som gäller medborgarna. Den andra pelaren utgörs av en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik och den tredje pelaren innehåller samarbete som rör inrikesfrågor, t ex på justitieområdet.

Mål

eu strävar efter att skapa relationer mellan medlemsländerna och deras folk i samstämmighet och på solidaritetens grund. Huvudmålen är att:

- främja ekonomisk tillväxt och sociala framsteg (den gemensamma marknaden upprättades 1993; den gemensamma valutan tillkom 1999);
- upprätthålla EU:s identitet internationellt (genom europeisk humanitär hjälp till icke-EU-länder, en gemensam utrikes och säkerhetspolitik, förenande åtgärder i internationella kriser och gemensamma uppfattningar i internationella organisationer);
- införa europeiskt medborgarskap (som inte ersätter utan kompletterar det nationalla medborgarskapet och som ger invånarna ett antal medborgerliga och politiska rättigheter på europeisk nivå);
- skapa utrymme för frihet, säkerhet och rättvisa (i anslutning till den gemensamma marknaden och i synnerhet individens frihet att röra sig över gränserna);
- upprätthålla och bygga på grundläggande EU-lagar (alla lagar som antagits av EU-institutionerna och utifrån de grundläggande fördragen).

Diskutera

Hur kan de fem målen vara gynnsamma för

– individerna
– företagen och
– generellt för ditt land?

Den 9 maj har valts som datum för ”Europadagen”

Diskutera om valet av de fyra huvudområdena är de rätta att börja med?

Institutionerna

fem institutioner är ansvariga för att leda EU:

EU-parlamentet - väljs av medborgarna i medlemsländerna

eu-parlamentet med 626 valda representanter – ”parlamentariker” – har kontrollerande, rådgivande och lagstiftande makt. Parlamentet kan ge råd, ändra eller inlägga veto mot europeiska lagar. Vad gäller EU-budgeten kan Parlamentet endast ändra de delar som inte är ”öronmärkta”, t ex anslag till utbildning och sociala program.

Parlamentet arbetar vanligtvis via kommittéer, som formats efter EU:s huvudsakliga ansvarsområden. Kommittén för kvinnors rättigheter – som ett exempel – inriktar sig mot kvinnofrågor och har i olika sammanhang lyckats definiera kvinnor som en speciell målgrupp inom EU. 1991 genomförde kommittén exempelvis en utfrågning om invandrarkvinnor i EU och där betonades att det behövdes en undersökning om deras situation.

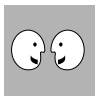

Avgör och analysera de fyra områdena utifrån dina idéer om det framtida Europa. Det finns självfallet andra viktiga områden (t ex fredsfrågor och arbetsmarknadsfrågor). Lägg till områden, som du tycker är viktiga.

Ministerrådet – EU:s beslutsfattare

ministerrådet fungerar som ett lagstiftande forum för medlemsländernas regeringar. När rådet bestämt sig för en uppfattning, informeras Kommissionen, som förbereder förslag som bygger på Rådets rekommendationer. Som EU:s styrande ledning beslutar ministerrådet om EU:s program och samordnar den allmänna ekonomiska policyn för medlemsländerna. Ministerrådet kan också agera direkt genom att det har makten över beslutsfattandet och rätten att delegera verkställandet till Kommissionen.

Ministerrådet består av en representant från varje medlemslands regering. Ordförandeskapet växlar mellan medlemsländerna i 6-månadersperioder. Finans- och jordbruksministrarna möts en gång i månaden och övriga ministrar två gånger per år. Ministerrådet – som inte skall förväxlas med Europarådet – består av regeringscheferna i medlemsländerna. Vid toppmötena som hålls två gånger per år, beslutar man om EU:s politiska dagordning.

De fem institutionerna är:

- Europaparlamentet
- Ministerrådet
- Europeiska Kommissionen
- Europadomstolen
- Revisionsrätten

Kommissionen - EU:s verkställande organ

kommissionen ansvarar för att ministerrådets beslut leder till förslag som bildar grund för EU:s lagar. Den delger sina instruktioner på tre sätt:

- Föreskrifter gäller för hela EU och är bindande i alla medlemsländer och står över nationell lag.
- Direktiv är bindande för medlemsländerna men länderna kan själva välja hur de genomförs.
- Beslut kan också vara ett slags icke-tvingande råd till specifikt angivna parter.

kommissionen har initiativrätt och möjlighet att dra tillbaka eller ändra ett förslag närsomhelst under lagstiftningsprocessen. En annan viktig uppgift för Kommissionen är att kontrollera de bidrag som medlemsländerna får t ex via strukturfonderna och forskningsprogrammen. Kommissionen består av tjugo kommissionärer, utsedda för en femårsperiod.

Europadomstolen – garanterar att lagarna följs
vid konflikter mellan individer och medlemsländer som gäller tolkning och genomförande av EU-lag kan man överklaga till EU-domstolen. När en lag har beslutats är det kommissionens uppgift att se till att den genomförs. Om ett medlemsland inte följer EU:s direktiv, kan kommissionen stämma detta land inför Europa-domstolen. EU:s förordningar ochg direktiv är bindande för medlemsländerna och står över de nationella lagarna. Som en följd av detta kan EU:s policy ibland vara mer långtgående än ett enskilt lands, som t ex i jämställdhetsfrågor.

Revisionsrätten – ansvarig för att kontrollera EU:s budget mm
revisionsrätten kontrollerar att EU:s alla planerade inkomster har kommit in och att alla utgifter har använts på ett lagligt sätt samt att den ekonomiska budgetstyrningen har varit förnuftig.

Institutionerna stöds av andra organ:

Den ekonomiska och sociala kommittén samt regionkommittén, rådgivande organ som lämnar yttranden till övriga istitutioner bland annat vid lagstiftning.

EU:s Ombudsman, som sysslar med klagomål från medborgarna om t ex vanskötsel på något EU-område.

Vilken roll har en ombudsman?

Europeiska Investeringsbanken, en finansieringsbank inom EU.

Europeiska Centralbanken, ansvarig för EU:s monetära policy.

www

www.eu.com
www.thecouncil-ministers.eu

?

Försök finna ett exempel från Sverige, där Europalagarna har tillämpats.

Euron – den gemensamma europeiska valutan

idén om en gemensam europeisk valuta uppkom som en konsekvens av den globala valutakrisen som ägde rum i början av 70-talet. Oljepriset fyrdubblades 1973 med inflation och ökad arbetslöshet som följd. Den s k Werner-rapporten 1970 lade grunden och 1979 inrättades Europas monetära system.

Tio år senare, 1989, presenterade Delors (dåvarande ordförande i Kommissionen) en rapport om den ekonomiska och monetära unionen, som utgjorde grunden för euron. Efter ytterligare tio år, den 1 januari 1999, inrättades Euron och elva länder antog euron som sin officiella valuta, nämligen Österrike, Belgien, Finland, Frankrike, Tyskland, Irland, Italien, Luxemburg, Nederländerna, Portugal and Spanien.

Idén med den monetära unionen och den gemensamma valutan var – och är – att undvika kriser i ekonomin för EU-länderna och i stället skapa stabilitet samt gemensamma och uthålliga ekonomiska spelregler. Därför fastställdes ett antal ekonomiska villkor som måste uppfyllas av varje medlemsland, som avser att gå med i den europeiska monetära unionen.

Framsida

Baksida

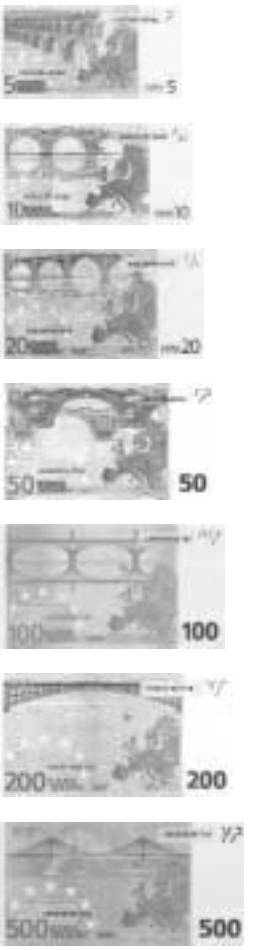

!

Motivet för den Monetära Unionen och den gemensamma valutan var – och är – att undvika kriser i ekonomin för de europeiska länderna och istället åstadkomma stabilitet och varaktiga och gemensamma ekonomiska spelregler.

Den 1 januari 2002 introducerades den gemensamma valutan, euron, i tolv stater inom den Europeiska Unionen.

EMU – Arbete och företag

EU och arbetsmarknaden

eu:s toppmöte i Lissabon år 2000 beslutade att år 2010 skall sysselsättningsgraden ha ökat till 70% av den arbetsföra befolkningen (år 2000 var motsvarande siffra 63,3%). För kvinnor är målet 60% år 2010.

Det finns fortfarande stora strukturella svagheter på den europeiska arbetsmarknaden. Arbetslösheten är fortfarande hög, två gånger så hög som i USA. Speciellt den höga ungdomsarbetslösheten är fortfarande ett stort problem. Den låga sysselsättningsgraden hos äldre (55-64 år) är oroande och långt från målet på 50% år 2010. Det är också stora skillnader mellan könen i fråga om sysselsättning, arbetslöshet, yrkestillhörighet och lön.

1997 startade ”Sysselsättningskommittén” sitt arbete som syftar till att utveckla, planera, övervaka, följa upp och utvärdera EU:s allmänna sysselsättningsstrategi. Strategin skall stödja samarbete mellan medlemsländerna när det gäller att analysera, forska och bevaka sysselsättningspolitiken, för att finna goda exempel och stödja informations- och erfarenhetsutbyte. Strategin omfattar endast transnationella åtgärder. Kommitténs program har en budget på 55 millioner Euro fram till den 31 december 2005.

alla medlemsländer har nationella planer för att motverka fattigdom och social utslagning. Här är arbetslösheten en viktig faktor. I en EU-rapport pekar man på åtta viktiga uppgifter:

- att utveckla en arbetsmarknad för alla, där arbetet betraktas som en rättighet och en möjlighet för alla,
- att garantera en tillräcklig lön och andra ekonomiska förutsättningar för att kunna leva ett värdigt liv,
- att ta itu med ojämlikheter på utbildningsområdet,
- att skydda familjens och barnens rättigheter,
- att tillförsäkra alla en god bostad,
- att garantera alla en lika god kvalitet beträffande sjukvård, social omsorg och kommunikationer,
- att förbättra välfärden och
- att reparera och förnya bostadsområden och regioner med stora problem.

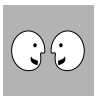

Diskutera vilka åtgärder regeringen vidtagit beträffande vuxenutbildningen.

kommittén betonar att det kommer att ta lång tid innan alla medlemsländer ser på dessa uppgifter på samma sätt

Hur ser ni på dessa uppgifter?

Diskutera dem och försök prioritera de fem viktigaste.
Skriv ner era argument för prioriteringen.

Vad är viktigt i ett arbete?

Diskutera i gruppen och gör en lista med de fem viktigaste delarna i arbetet:

Lön

när flera länder har samma valuta blir det lättare att jämföra löner.

Vilka för- och nackdelar finns det med sådana jämförelser?

Räkna upp dem nedan och diskuteras hur man kan handskas med de nackdelar som kan uppstå – skriv ner era resultat.

Fördelar

Nackdelar

Låneräntor

innan emu startade hade de europeiska länderna olika räntenivåer.

Hur kan en gemensam räntenivå påverka

dig personligen

företaget/organisationen där du arbetar

småföretagen i Sverige

de stora företagen i Sverige

de internationella företagen som finns i Sverige

Fackföreningar

fackföreningarna i europa har med sin långa historia under decennier sinsemellan utvecklat både likheter och olikheter. Ett gemensamt drag efter kommunisttiden i Östeuropa är självständigheten såväl från staten som från andra institutioner, men medlemskap och organisationsgrad ser mycket olika ut. I t ex Skandinavien och speciellt i Sverige är andelen organiserade i fackföreningar mycket hög. Det finns siffror upp emot 80 procent, medan i andra delar av Europa är motsvarande siffror avsevärt lägre.

När nu arbete och kapital lätt kan röra sig över gränserna och internationella koncerner opererar transnationellt, står fackföreningarna inför nya utmaningar. Fackföreningarnas huvuduppgift att arbeta hårt för medlemmarnas arbeten och löner innebär också att de måste delta i och påverka utvecklingen i Europa, inklusive den monetära unionen.

Hur tror ni att EMU inverkar på fackföreningarnas arbetsuppgifter?

Hur kan EMU påverka dig som fackföreningsmedlem?

Skriv ner din personliga åsikt och försök sedan prioritera de tre starkaste uppfattningarna i gruppen.

1

2

3

fackföreningarnas makt i de olika EU-länderna skiftar mycket. I några länder har de anställdas representanter mycket att säga till om när det gäller förändringar på arbetsplatsen.

Hur är situationen på detta område i Sverige?

Gör en uppställning över EU-länderna och placera det land först, där fackföreningarna, dvs de anställda, har mest att säga till om. Diskutera först vilka utgångspunkter ni skall använda i ”tävlingen”.

Strukturomvandlingen

när vi talar om framtiden och utvecklingen i samhället och på arbetsmarknaden, hänför vi ofta detta till ”strukturomvandlingen”. Och vi ser ofta denna utveckling som något negativt – eller? Vi säger t ex ofta att priserna stiger. Är detta sant eller går priserna ner ibland? Fundera över ditt eget hushåll och försök uppskatta hur länge du måste arbeta för att kunna köpa det du behöver varje dag. Undersök om det finns någon statistik där du kan jämföra priser med din lön några år tillbaka.

Vad är strukturomvandling – försök finna några konkreta exempel från din egen ort.

Var tror ni det är som påverkar strukturomvandlingen?

Är det t ex teknologin? Priserna? Globaliseringen? Den demokratiska nivån?
Gör en lista med de tio viktigaste faktorerna och försök prioritera bland dem.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

Buffertfonder

eu har fyra strukturfonder: den Regionala, den Sociala, Jordbruksfonden och Fiskefonden. Målet att stärka den ekonomiska och sociala samhörigheten mellan medlemsländerna och fonderna är viktiga instrument när det gäller att minska regionala obalanser och skillnader i den ekonomiska utvecklingen. Under perioden 2000 - 2006 har fonderna 195 milliarder Euro, dvs en tredjedel av EU:s budget.

Vad är en buffertfond?

den monetära unionen kommer att medföra att det blir svårare för ett medlemsland att hantera strukturella obalanser och lågkonjunkturer. Finland har beslutat att vid högkonjunktur bygga upp buffertfonder som ska hjälpa landet över en kommande lågkonjunktur. I andra länder diskuteras också sådana fonder och hur de kan organiseras och styras. Fonderna kan t ex byggas upp av resurser som avsätts i löneförhandlingar. De kan också skapas av allmänna medel genom att t ex sänka arbetsgivaravgifterna. Hur eventuellt buffertfonder skall styras är en intressant fråga.

Hur skall den myndighet som skall styra buffertfonderna se ut?

Behövs buffertfonder och andra ekonomiska stabilisatorer?

ekonomiska störningar kan påverka tre områden:

1. Produktion och sysselsättning
2. Löner och vinster
3. Statens inkomster

i många länder har de offentliga inkomsterna och utgifterna använts för att motverka ekonomiska störningar. Inom EMU kommer denna metod att vara mycket begränsad, men med buffertfonder skulle det ändå vara möjligt att neutralisera upp- och nedgångar i ekonomin.

Försök ta ställning till följande påståenden:

- Demokratiska system kan inte självständigt formulera en ekonomisk politik därför att de ofta försöker reducera arbetslöshet på kort sikt.
- Inflation är ett monetärt fenomen som endast kan styras av en centralbank.
- Arbetslöshet är beroende av flexibiliteten på arbetsmarknaden och påverkas inte av den totala efterfrågan och produktionskapaciteten.

Och följande:

- Inflation hanteras bäst med en stabil utveckling av löner och arbetsmarknad.
- Det behövs ett starkt demokratiskt system för att balansera marknaden.
- Arbetslöshet är en fråga om brister i pris- och lönebildning samt strukturella problem på arbetsmarknaden.

för emu borde ett vikigt mål vara full sysselsättning och en hållbar ekonomisk tillväxt. Kommer buffertfonder att accepteras för att stabilisera ekonomin? De flesta arbetsgivare tycker inte så.

Buffertfonder och intern devalvering

devalvering innebär att växelkursen sänks, exporten blir billigare och importen dyrare. Inflation reducerar lönernas värde och ökar företagens vinster. Relationen mellan arbete och kapital sägs komma i balans igen.Buffertfonder är däremot en ensidig kostnadssänkning, som bara kommer att ha temporära effekter på kostnaderna.

Diskutera

Diskutera följande instrument för att hantera förändringar i ekonomin:

- Minskad utländsk valuta
- Lägre priser i utländsk valuta
- Högre priser på importerade varor
- Intern devalvering
- Sänkta arbetsgivaravgifter
- Ökad mervärdesskatt
- Buffertfonder

När kan buffertfonder användas?

under det senaste decenniet har effektiviteten i ekonomin avsevärt höjts. Detta kan mätas i hur mycket som produceras utan att arbetstimmar och kapital ökas. Effektiviteten beror på tekniska och organisatoriska framsteg som ofta hänger samman med en ökad kunskap. En sådan process kallas ibland för strukturutveckling. Problemet för ekonomer och politiker är att veta om en störning i ekonomin är av strukturell eller av temporär karaktär och lösningarna måste därför kunna hantera dessa två skilda villkor. Buffertfonder i företagen kan bidra till att upprätthålla ett resursutnyttjande men de kan å andra sidan leda till att dynamiska effekter reduceras liksom förändringskapaciteten i företagen. Förtroendet hos individen måste uppnås utan att reducera förändringstrycket i företagen.

Hur tycker ni att buffertfonder borde utformas för att uppfylla kraven?

Hur fungerar buffertfonder?

en buffertfond är bara effektiv under den tid då den används. Efteråt kommer ekonomin att återgå till den situation som rådde innan fonden utnyttjades. En buffertfond kan aldrig skapa långvariga arbeten eller rätta till ett för högt kostnadsläge, men den kan skapa utrymme i tid för att rätta till brister och problem i ekonomin.

Politiska stabiliseringsinstrument

Hur kan störningar i ekonomin hanteras i framtiden utan att detta leder till hög arbetslöshet?

Kan buffertfonder i form av ”stötdämpare”, vara en lösning?

Hur kan buffertfonder styras? - Av fackföreningarna och företagen tillsammans?

Skulle buffertfonder kunna bestå av sparad (redan fullgjord) arbetstid? Om så skulle vara fallet, hur?

Skulle buffertfonder kunna få företagen att spara under goda tider och förbruka dessa medel under dåliga tider?

Skulle utbildningsfonder kunna användas som buffertfonder? Om så vore fallet, hur?

Måste buffertfonder finansieras av produktionen eller finns det andra sätt?

Finns det andra sätt att hjälpa ett land under lågkonjunktur?

Vad tycker ni om idén med buffertfonder? Skriv ner era argument för och emot.

För	Emot

Arbetsorganisation

Hur är arbetsplatserna organiserade i Sverige?

Vilket inflytande har man som anställd när det gäller det vardagliga arbetet och de förändringar som regelbundet uppstår?

Vilket inflytande har era fackliga organisationer på ovanstående frågor?

Om ni kunde påverka hur arbeten i Sverige skulle organiseras – vilka beslut skulle ni då fatta?

Hur tror ni att EMU kan påverka era beslut?

Demokrati på arbetsplatsen

demokrati på arbetsplatsen är en viktig fråga för arbetarrörelsen. En del fruktar att EMU kommer att minska demokratin och tysta den vanlige arbetaren.

Vad tycker ni att demokrati på arbetsplatsen betyder?

Tag fram några exempel och försök finna de fem viktigaste kännetecknen.

Mina exempel

Mina kännetecken

1.

2.

3.

4.

5.

Vuxenutbildning/livslångt lärande

vi talar alltmer om livslångt (och -vitt) lärande, dvs att vi måste delta i studieaktiviteter under hela livet. Detta är speciellt viktigt inte minst i arbetet – och betydelsen kommer att öka!

Vilken uppfattning har ni i gruppen om livslångt lärande – tror ni det blir verklighet eller är det enbart något som lärare har uppfunnit för att försäkra sig om arbete i framtiden?

Med EMU kommer vi att bli mer förenade, något som kommer att öka konkurrensen om välutbildade anställda hos arbetsgivare och företag. Hur förbereder vi oss i Sverige för det livslånga lärandet? På din ort? Försök att ta reda på detta och skriv ner de 5 viktigaste åtgärderna som ni i gruppen tycker att den enskilde och samhället ska vidta för att gynna det livslånga lärandet.

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

Sysselsättningen

endast 38% av arbetskraften över 55 år inom EU har arbete. EU har beslutat att denna siffra år 2010 ska vara 50%. Ett delmål är att fram till 2005 öka den sysselsättningen i stort till 67% för män och 57% för kvinnor.

Försök hitta uppgifter om sysselsättningen för Sverige och jämför dem med grannländernas och EU:s motsvarande siffror.

Sysselsättningen i Sverige: Totalt: _____% Kvinnor: _____% Män: _____%

Sysselsättningen i: Totalt: _____% Kvinnor: _____% Män: _____%

Sysselsättningen i: Totalt: _____% Kvinnor: _____% Män: _____%

Sysselsättningen i: Totalt: _____% Kvinnor: _____% Män: _____%

Hur ser sysselsättningen ut på din ort? Jämför med uppgifterna för Sverige som helhet och med grannländernas siffror.

Sysselsättningen på min ort: Totalt: _____% Kvinnor: _____% Män: _____%

Hur tror ni att EMU skulle kunna förstärka EU:s mål för sysselsättningen? Kan EMU leda till en försvagning av dessa mål? Skriv ner era argument.

EMU och välfärden

en tänkbar europeisk samhällsmodell börjar med idén att det är möjligt och nödvändigt att skapa välfärd i någon mening för alla medborgare. Kännetecknande för ett sådant samhälle är relativt höga skatter, institutioner för transfereringssystem och en reglerad arbetsmarknad, som tillsammans skapar social trygghet och garanterar varje individ en rimlig levnadsstandard också i oönskade situationer som t ex vid arbetslöshet. I Sverige har grundtanken bakom den svenska modellen beskrivits utifrån dessa utgångspunkter.

Begreppet välfärd beskriver människornas levnadsvillkor. En beskrivning bygger på individernas ekonomi, hälsa, utbildning, levnadsstandard etc. Begreppet välfärd är inte ett neutralt begrepp. Tvärtom beror innehållet på människornas värderingar och därför beslutas nivån på välfärden i ett samhälle genom politiska beslut.

Diskutera

Markera i vilken utsträckning du instämmer eller inte i fråga om vad som bör ingå i begreppet välfärd. Diskutera sedan dina beslut i gruppen.

Arbete	Instämmer		Instämmer inte
Rätt till full sysselsättning	☐	☐	☐
Rätt till heltidssysselsättning	☐	☐	☐
Rätt att välja deltid om man så önskar	☐	☐	☐
Avtal och lagar på arbetsmarknaden	☐	☐	☐
Andra viktiga förhållanden som rör arbetet:			
	☐	☐	☐
	☐	☐	☐

Utbildning			
Varje barn får möjlighet till en god utbildning	☐	☐	☐
Varje ung person skall ha rätt att fatta sitt eget beslut när det gäller att välja yrke eller fortbildning	☐	☐	☐
Vuxenutbildningen ska ge vuxna möjlighet till den yrkesutbildning som individen önskar	☐	☐	☐
Andra förhållanden som rör vuxenutbildning:			
	☐	☐	☐
	☐	☐	☐

!

Begreppet välfärd beskriver människors levnadsstandard. En beskrivning bygger på människors hälsa, ekonomi, utbildning osv. Begreppet välfärd är inte ett neutralt begrepp.

Hälso- och sjukvård

	Instämmer		Instämmer inte
Hälso- och sjukvården i ett välfärdsland skall kännetecknas av hög standard, skicklig personal, inga köer och vara tillgänglig för alla utan problem	☐	☐	☐
Andra viktiga kännetecken på en god välfärd:			
	☐	☐	☐
	☐	☐	☐

Personlig ekonomisk trygghet

Samhället skall garantera arbetsinkomsten under sjukdom, graviditet och föräldraledighet	☐	☐	☐
Andra viktiga förhållanden som rör den personliga ekonomiska tryggheten:			
	☐	☐	☐
	☐	☐	☐

Pensioner

I ett välfärdsland skall man själv kunna välja när man önskar pensionera sig mellan 60 och 70 års ålder	☐	☐	☐
När man pensioneras skall pensionen ha samband med inkomsten under de år man arbetat	☐	☐	☐
Andra viktiga regler som stödjer pensionärer:			
	☐	☐	☐
	☐	☐	☐

Bostäder

Staten och andra myndigheter skall ansvara för att varje individ får möjlighet att bo i en modern lägenhet eller villa	☐	☐	☐
En modern bostad har centralvärme, kök och vardagsrum	☐	☐	☐
Temperaturen understiger aldrig 18 grader	☐	☐	☐
Köket har varmt och kallt vatten, elspis och kylskåp	☐	☐	☐
Badrummet har varmt och kallt vatten, dusch/bad och toalett	☐	☐	☐
För en familj på fyra personer skall bostadsytan uppgå till minst 70 m^2	☐	☐	☐
Andra viktiga aspekter på en god bostad i ett välfärdsland:	☐	☐	☐
	☐	☐	☐

Mat	Instämmer		Instämmer inte
Stat och kommun skall vara ansvariga för kontrollen av livsmedelsråvaror, mat- och vattenförråd för att garantera att inga farliga virus eller bakterier förekommer	☐	☐	☐
Övrigt:	☐	☐	☐

Fritid			
Var och en som har ett arbete skall enligt lag ha rätt till minst 4 veckors betald semester	☐	☐	☐
Övrigt:	☐	☐	☐

Infrastruktur			
Stat och kommun skall ha ansvar för byggande och underhåll	☐	☐	☐
Infrastruktur inkluderar vatten- och elförsörjning, telekommunikationer, vägar och övriga kommunikationer	☐	☐	☐
Övrigt:	☐	☐	☐

Juridisk hjälp från samhället			
I ett välfärdsland krävs att samhället ställer upp med konsumentrådgivning och juridisk hjälp	☐	☐	☐
Övrigt:	☐	☐	☐

Kultur och idrott			
I ett välfärdsland är det lätt för innevånarna att utöva och uppleva olika kultur- och idrottsaktiviteter	☐	☐	☐
En kulturaktivitet kan vara musik, teater, studiecirkel eller något slag av föreningsaktivitet	☐	☐	☐
Övrigt:	☐	☐	☐

Miljön			
I ett välfärdsland karakteriseras miljön av ren luft, rent vatten, grönområden och gränsvärden för buller	☐	☐	☐
Övrigt:	☐	☐	☐

Välfärdens finansiering

hur välfärden skall finansieras är ständigt föremål för diskussioner. Det innebär att rubrikerna i den politiska debatten i allmänhet handlar om hur mycket av välfärden som skall betalas via stat och kommun genom skatter. I denna debatt finns också frågan om för vilka välfärden skall byggas. Försök beskriva hur ni tycker att välfärdssystemet skall finansieras genom att välja mellan offentliga eller privata lösningar eller en blandning av båda möjligheterna.

Markera i rutorna nedan i vilken utsträckning du föredrar offentliga eller privata lösningar.

	Privat	Blandat	Offentlig
Arbete	☐	☐	☐
Utbildning	☐	☐	☐
Hälsovård	☐	☐	☐
Personlig ekonomisk trygghet	☐	☐	☐
Pensioner	☐	☐	☐
Bostäder	☐	☐	☐
Livsmedel	☐	☐	☐
Fritid	☐	☐	☐
Infrastruktur	☐	☐	☐
Juridisk hjälp från samhället	☐	☐	☐
Kultur och idrott	☐	☐	☐
Miljön	☐	☐	☐
Övrigt:	☐	☐	☐

Välfärden i Sverige

när ni nu har definierat och tolkat begreppet välfärd, är det dags att gradera välfärden i vårt eget land. Ni kan göra detta genom att markera från 1 till 5 nedan.

	Ingen	Otillräcklig	I någon utsträckning	Bra	Mycket bra
Arbete	☐	☐	☐	☐	☐
Utbildning	☐	☐	☐	☐	☐
Hälsovård	☐	☐	☐	☐	☐
Personlig ekonomisk trygghet	☐	☐	☐	☐	☐
Pensioner	☐	☐	☐	☐	☐
Bostäder	☐	☐	☐	☐	☐
Livsmedel	☐	☐	☐	☐	☐
Fritid	☐	☐	☐	☐	☐
Infrastruktur	☐	☐	☐	☐	☐
Juridisk hjälp från samhället	☐	☐	☐	☐	☐
Kultur och idrott	☐	☐	☐	☐	☐
Miljön	☐	☐	☐	☐	☐
Övrigt:	☐	☐	☐	☐	☐
	☐	☐	☐	☐	☐
	☐	☐	☐	☐	☐

!

Ett välfärdssystem kan finansieras på olika sätt, t ex genom gemensam finansiering eller privat eller en blandning av båda.

EMU och utvidgningen

Bakgrund

femton medlemsstater bildar idag den Europeiska Unionen, som 1951 startade med en process mellan sex länder: Belgien, Tyskland, Frankrike, Italien, Luxemburg och Nederländerna. Processen utvecklades och 1973 gick Danmark, Irland och Storbritannien med. 1981 gick Grekland med och Spanien och Portugal 1986. Den senaste utvidgningen ägde rum 1995 då Österrike, Finland och Sverige förenade sig med övriga EU-länder.

Av de femton medlemsländerna tillhör alla utom tre (Danmark, Sverige och Storbritannien) EMU.

Fakta

Konvergenskriterierna från Maastricht är:

Högst 3% underskott i de offentliga finanserna under ”normala förhållanden”;

Statsskulden får inte överstiga 60% av BNP;

Inflationstakten får inte vara mer än 11,5% högre än genomsnittet i de 3 länderna med lägst inflation;

Den långa räntan får inte vara mer än 2 % högre än genomsnittet för de tre medlemsländer som har lägst inflation;

Växelkursen för en medlemsstats valuta skall under två år ha legat inom EMS (det Europeiska Monetära Systemet) normala fluktuations-utrymme ”utan allvarliga spänningar”.

Utvidgningen

situationen idag är att ytterligare 13 länder officiellt har uttalat sitt intresse för att gå med i EU. De 13 länderna är Bulgarien, Cypern, Tjeckien, Estland, Ungern, Lettland, Litauen, Malta, Polen, Rumänien, Slovakien, Slovenien and Turkiet.

EU-kommissionen förhandlar med 12 av dem och en inledande grupp om 10 länder ska tas ut. I förhandlingarna finns en tydlig prioriteringsordning: först gäller Köpenhamnskriterierna för inträde och sedan Maastrichtkriterierna för EMU och Euron.

Inträdeskriterierna

1993 tog medlemsstaterna på mötet med Europeiska Rådet i Köpenhamn ett avgörande steg mot den nuvarande utvidgningsprocessen, då man kom överens om att de länder i Central- och Östeuropa som så önskar kan bli medlemmar i EU. Utvidgning blev då inte en fråga om ”om” utan om ”när”. Europeiska Rådet gav också här ett klart svar: Inträde skall ske så snart som ett ansökande land kan anta de skyldigheter som krävs för medlemskap genom att uppfylla de ekonomiska och politiska villkoren.

Diskutera

Diskutera den ekonomiska och politiska situationen i Sverige och jämför med de villkor som krävs för medlemskap i EMU.

Håller ni med om att fördelarna med att tillhöra EU och EMU är en stabil ekonomi, en sund ekonomisk politik och investeringshjälp?

Vilka för- eller nackdelar tycker ni är de viktigaste när det gäller medlemskapet i EU och EMU?

EU:s finansiering

eu:s budget innehåller bidrag från varje medlemsland. Reglerna för detta har nyligen justerats men är i huvudsak som tidigare, dvs en viss procentsats av BNP. Bakgrunden till förändringen finns i en önskan att frysa utgifterna. I synnerhet har stödet till jordbruket diskuterats, eftersom detta utgör ungefär hälften av EU:s totala budget. Dessutom har man beslutat om ett utgiftstak mellan åren 2000 och 2006. En ytterligare anledning är att vissa länder gör en nettovinst medan andra får nettokostnader.

På nästa sida

I figur 1 finns EU:s allmänna budget för åren 2002 - 2006 och i figur 2 finns en mera detaljerad budget för år 2002.

Diskutera

Diskutera skillnaderna mellan budgetposterna och de orsaker som kan ligga bakom dessa skillnader.

Försök ta fram de viktigaste vinsterna och kostnaderna för Sverige som medlem i EU.

Diskutera vilka förändringar i EU:s budget som kan uppstå av utvidgningen.

Fig 1

Allmän budget för 2002 to 2006

EN Budget 2001 13

Financial perspective 2000-2006

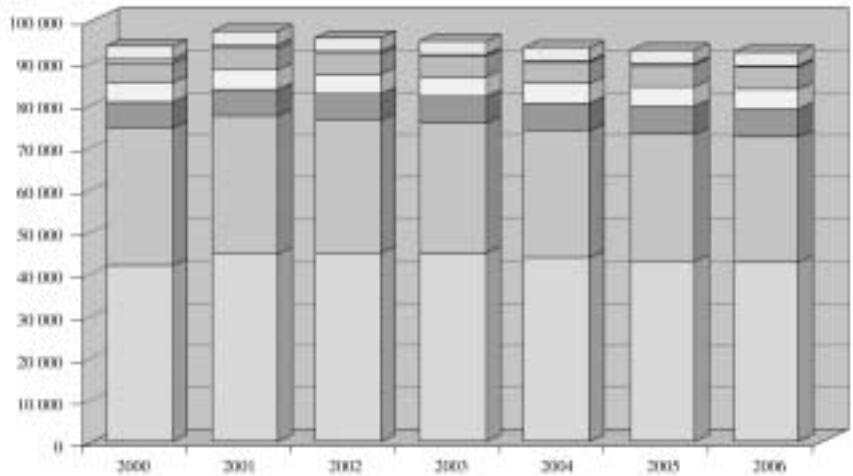

Appropriations for commitments	Current Prices		2001 Prices				
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
1. Agriculture	**41 738**	**44 530**	**45 674**	**45 538**	**44 488**	**43 624**	**43 344**
Agricultural expenditure (except rural development)	37 352	40 035	41 169	41 023	39 962	39 088	38 797
Rural development and accompanying measures	4 386	4 495	4 505	4 515	4 526	4 536	4 547
2. Structural operations	**32 670**	**32 720**	**32 106**	**31 503**	**30 785**	**30 785**	**30 343**
Structural Funds	30 019	30 005	29 391	28 788	28 174	28 174	27 737
Cohesion Fund	2 659	2 715	2 715	2 715	2 611	2 611	2 606
3. Internal policies (1)	**6 031**	**6 272**	**6 386**	**6 500**	**6 614**	**6 729**	**6 853**
4. External action	**4 627**	**4 735**	**4 745**	**4 756**	**4 766**	**4 776**	**4 787**
5. Administration (1)	**4 638**	**4 776**	**4 880**	**4 984**	**5 088**	**5 192**	**5 296**
6. Reserves	**906**	**916**	**666**	**416**	**416**	**416**	**416**
Monetary reserve	500	500	250				
Emergency aid reserve	203	208	208	208	208	208	208
Loan guarantee reserve	203	208	208	208	208	208	208
7. Pre-accession aid	**3 174**	**3 240**	**3 240**	**3 240**	**3 240**	**3 240**	**3 240**
Agriculture	529	540	540	540	540	540	540
Pre-accession structural instrument	1 058	1 080	1 080	1 080	1 080	1 080	1 080
PHARE (applicant countries)	1 587	1 620	1 620	1 620	1 620	1 620	1 620
Appropriations for commitments – Total	**93 792**	**97 189**	**97 697**	**96 937**	**95 397**	**94 762**	**94 279**
Appropriations for payments – Total	**91 322**	**94 730**	**97 975**	**98 671**	**95 581**	**93 739**	**93 197**
Appropriations for payments as % of GNP)	**1,12 %**	**1,11%**	**1 ,12%**	**1,10%**	**1,04 %**	**1,00 %**	**0,97 %**
Available for accession (appropriations for payments)			4 306	6 979	9 247	11 899	14 792
Agriculture			1 665	2 112	2 549	3 048	3 537
Other expenditure			2 641	4 867	6 698	8 851	11 255
Ceiling, appropriations for payments	**91 322**	**94 730**	**102 281**	**105 650**	**104 828**	**105 638**	**107 989**
Ceiling, payments, as % of GNP	1,12 %	1,11 %	1,17 %	1,18 %	1,14 %	1,12 %	1,12 %
Margin for contingencies	0,15 %	0,16 %	0,10 %	0,09 %	0,13%	0,15 %	0,15 %
Own resources ceiling	**1,27 %**	**1,27 %**	**1,27 %**	**1,27 %**	**1,27 %**	**1,27 %**	**1,27 %**

(1) Under Article 2 of Decision No 102/1999/EC of the European Parliament and of the Council and Article 2 of Council Decision 1999/64 Euratom (OJ L 26, 1.2.1999, p.1 and p.34), the share of expenditure available for research over the period 2000-2002 comes to EUR 11 910 million at current prices.

(2) Expenditure on pensions included within the ceiling for this heading is calculated net of staff contributions to the pension scheme, with a maximum of EUR 1100 million at 1999 prices for the period 2000-2006.

Fig 2

Budget och poster för 2002

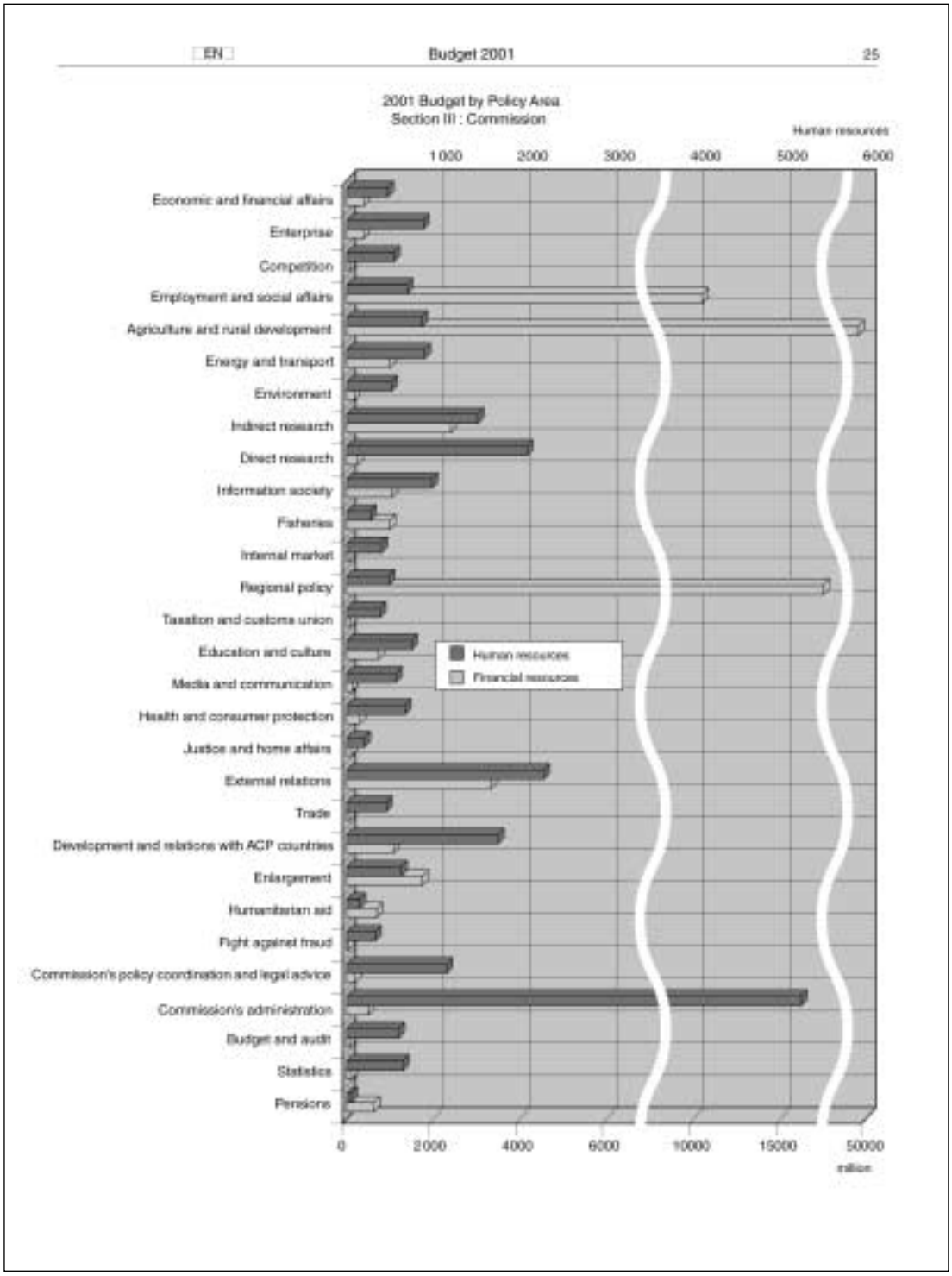

EU och tredje världen

i maj 2001 ordnade fn en konferens på temat EU och de minst utvecklade länderna (LDC: Least Developed Countries). Konferensen fastställde följande:

> ”1971 erkände det internationella samfundet existensen av en kategori länder som präglades inte bara av en djup fattigdom hos folket utan också av svaga ekonomiska, institutionella och mänskliga resurser. För närvarande betraktas 49 länder med en sammanlagd befolkning på 610,5 millioner invånare – motsvarande 10,5% av jordens befolkning (1997) - som minst utvecklade länder (LDC-länder). Dessa länder är delvis dåligt utrustade för att utveckla sina inhemska ekonomier och tillförsäkra sina befolkningar en tillräcklig levnadsstandard. Deras ekonomier är dessutom oerhört sårbara för yttre ekonomisk påverkan och naturkatastrofer. LDC-länderna bildar därför den svagaste delen i det internationella samfundet och den ekonomiska och sociala utvecklingen utgör i hög grad en utmaning för de egna länderna men också för de olika partners som kan bistå med utvecklingsinsatser.”

49 LDC-länder har 10.5% av världens befolkning.

I handlingsprogrammet fastställdes bl a följande mål:

- En tydlig minskning av den extrema fattigdomen;
- En utveckling av mänskliga och organisatoriska resurser för att stödja en hållbar tillväxt och utveckling;
- Brister i lagerhantering skall avlägsnas och produktionskapaciteten ökas genom att stödja den inhemska marknaden så att denna kan öka tillväxten, inkomsterna och därmed alstra sysselsättning;
- LDC-ländernas tillväxt skall öka i syfte att höja deras andel av världshandeln, av de globala finansiella flödena och av investeringarna;
- Miljön skall skyddas, mot bakgrund av att LDC-länderna och de industrialiserade länderna har ett gemensamt men olikartat ansvar;
- Tillgången till föda skall säkras och undernäring reduceras.

eu kommer nu (som visas i figuren nedan) att bli en av de stora ekonomierna i världen, i jämförelse med USA och Japan, som är världens två största.

Diskutera

Hur tror ni att EU kommer att påverka relationerna med länderna utanför Europa?

Hur kan de mål som beskrivs ovan förverkligas för länderna i tredje världen?

Vilken betydelse och vilka effekter kommer målen att ha för Sverige?

Invånare

	Millioner
Japan	126
USA	271
EU 12	301
EU 15	375

Handel

	Import *Millioner Euro*	Export *Millioner Euro*
USA	790	600
Japan	60	380
EU-15	685	780

EMU och globaliseringen

Introduktion

ordet globalisering härstammar förstås från ordet glob (latin: globulus), dvs vår planet Jorden. När vi använder ordet globalisering sammanbinder vi det med världsomspännande företeelser som ekonomi eller teknologi. Här kommer vi att ta upp den globala ekonomin och den globala marknaden, konsekvenserna för demokratin, freden och välfärden samt möjligheterna för medborgarna att förändra och påverka framtiden.

Den globala marknaden

den globala marknaden och informationsteknologin har med ett ömsesidigt beroende av varandra utvecklats dramatiskt under de senaste fem decennierna. Med informationsteknologins utveckling i form av datorer och mobiltelefoner öppnades möjligheten för en omedelbar informationsöverföring över hela världen. På så sätt uppfanns nyckeln för att utvidga marknaden för investerare, finansiella aktörer, producenter och konsumenter. En vanlig medborgare ser detta då investeringar och fabriker lätt flyttas från land till land på jakt efter bättre villkor. Detta innebär att arbetstillfällen och varu- och tjänsteproduktion nu allt lättare och snabbare än tidigare förändras helt vid sidan av politiska beslut. En annan företeelse är att valuta- och aktiespekulationer, som historiskt haft en oerhört stor inverkan på välfärd och vanliga levnadsvillkor, fortfarande är ett hot. Idag äger inte valutaöverföringar rum i verkligheten utan enbart via datorer och på ett ögonblick kan ofantliga penningsummor överföras från en bank till en annan och därigenom t ex hota ett lands valuta.

Diskutera

Diskutera de iakttagelser av den globala marknadens effekter som ni gjort på er ort och i Sverige.

Försök komma fram till om det ni iakttagit är positivt eller negativt för er och för samhället.

Marknaden och välfärden

det är tveklöst så att den fria marknaden är en viktig faktor för att utveckla välfärdssamhällen. Vi kan se åtminstone två företeelser som rör varu- och tjänsteproduktion.

En sådan företeelse är att fabriker flyttas från traditionellt högutvecklade industriländer med bra välfärdssystem till låglöneländer utan några traditioner när det gäller social trygghet och fackliga organisationer. Ofta gäller detta produktion som kräver låg eller medelhög kunskapsnivå hos de anställda. De länder eller regioner som förlorar traditionella produktionsindustrier försöker kompensera sig med mer kunskapsintensiv industri.

den andra företeelsen är koncentrationen av produktionen till färre och större enheter. Viss forskning pekar mot att i framtiden (i den nära framtiden?) endast 20 procent av den arbetsföra befolkningen krävs för att producera alla de varor och tjänster som behövs i världen. I en sådan värld är 80 procent av den arbetsföra befolkningen onödig i produktionen och måste göra något annat. Forskare och ekonomer kallar detta för 20/80-samhället.

Diskutera

Instämmer ni i beskrivningen av hur produktion och arbetstillfällen flyttas?

Om ni håller med, är detta förhållande positivt eller negativt och vilka motiv använder ni i era resonemang?

Tag fram argument för och emot 20/80-samhället.

Marknaden och freden

historiskt har det alltid förekommit strider och krig om råvaror och marknader. Det är i det närmaste ett faktum att de dolda orsakerna till krig oftast är av ekonomisk karaktär och vinstintresse. Sedan 1870 har tre stora krig förts i Europa, där det viktigaste intresset riktats mot tillgången på råmaterial som kol och järn. Som nämnts tidigare är detta den främsta orsaken till att EU bildades som ett fredsprojekt. Genom att skapa en inre marknad med en gemensam valuta lades grundstenen till en fredlig utveckling i Europa. Utanför EU (och Europa) är emellertid levnadsstandarden för millioner människor mycket låg och globala handelsregler är av yttersta vikt för en fredlig global utveckling. Av världens befolkning på 6 milliarder lever 2,8 milliarder på mindre än 2 Euro per dag.

Diskutera

Diskutera om det är möjligt att ett utvidgat EU skulle kunna ha en levnadsstandard av samma kvalitet som idag också under de kommande tio åren.

Tror ni att en fredlig utveckling är möjlig också ur global synvinkel?

Marknaden och demokratin

marknaden har sina egna spelregler, som nu utvecklats ytterligare genom ny teknik. Det är marknaden själv som i första hand skapar sina regler. Privata investerares mål innebär att länder och arbetskraft ofta ställs vid sidan, när man fattar beslut om investeringar och fabriksetableringar.

Ett starkare Europa borde formas av mer lika regler för den privata sektorn. Ett sådant förhållande råder redan på flera områden inom EU, t ex när det gäller valutaregler och förvärvslagar.

Andra sätt för att skapa ett starkare Europa är att upprätthålla och utveckla det demokratiska samhället och ekonomisk tillväxt. Tillväxten bör vara stark nog för att t ex skapa arbeten, ge enskilda individer möjligheter att höja sin levnadsstandard och få människor att tro på framtiden.

EMU och lokal och regional demokrati

Begreppet demokrati

ordet demokrati är ett ord som används i många olika sammanhang. Många gånger används det utan att man tänker på dess ursprungliga betydelse. Ordet demokrati betyder folkstyre och kommer från grekiskan.

Begreppet demokrati accepteras idag av praktiskt taget alla människor. Däremot finns det skilda uppfattningar om hur demokrati ska tillämpas i politiska sammanhang. Diskussionen om demokratin begränsas här till att gälla den politiska demokratin. Demokrati kan självfallet också tillämpas inom många andra områden av samhällslivet. Man kan t. ex. tala om ekonomisk demokrati och kulturell demokrati.

Den politiska demokratin ser olika ut i olika länder. Det är inget antingen – eller tillstånd utan den politiska demokratin utvecklas och kan uppnå olika mogenhetsgrader. Allmänt kan man också tala om direkt och indirekt demokrati. Med direkt demokrati menas att beslut i skilda frågor avgörs direkt av medborgarna. I vårt land används direkt demokrati mest i mindre sammanslutningar, ideella föreningar osv. Folkomröstning är en speciell form av direkt demokrati.

I de flesta nationer med en demokratisk styrelseform är det den indirekta demokratin som tillämpas. Det innebär helt enkelt att medborgarna i val röstar på person eller politiskt parti och därmed överlåter rätten att besluta till någon annan.

Även om ordet demokrati är gammalt och härstammar från antiken så är det demokratiska styrelseskicket en tämligen ny företeelse. Tre hörnstenar kan noteras.

Den första kan dateras omedelbart efter första världskriget 1914 – 1918 då den allmänna rösträtten infördes i flera stater i Europa och då också kvinnor fick allmän rösträtt. Den andra ägde rum efter andra världskriget 1939 – 1945 då Europas karta över demokratiska stater radikalt ändrades. Tyskland och Italien återinförde det demokratiska styrelseskicket medan Östeuropa kom att styras av kommunistiska diktaturer. Den tredje hörnstenen kan anses vara Berlinmurens fall 1989, som därmed gav förutsättningar för en demokratisk utveckling.

Detta är den formella politiska demokratin, vilken innebär att regler införs för hur man ska styra en stat. Men definitionen av demokrati innebär mycket mer än formella regler. Det är nödvändig att det finns en fri och oberoende press, att radio och TV existerar och att olika politiska partier tillåts. Demokrati ställer också krav på medborgarna så att de följer med vad som sker i samhället och därmed också bildar sig uppfattningar i olika politiska frågor – på europeisk nivå men också på nationell, regional och lokal nivå.

!

Organisationen för den Europeiska Centralbanken består av två delar, nämligen Rådet (en fullmäktigeförsamling) och styrelsen. Rådet består av medlemmarna i styrelsen och direktörerna för de nationella riksbankerna.

Subsidiaritetsprincipen

som medborgare är det inte lätt att avgöra på vilken politisk nivå, som besluten kan fattas mest rationellt. Inom Europeiska Unionen är subsidiaritetsprincipen vägledande, vilket innebär att besluten ska fattas så nära medborgarna som möjligt. Ett avgörande

skäl är att söka minska det demokratiska underskottet inom Europeiska Unionen. I stället vill man så långt det är möjligt låta lokala myndigheter vara oberoende av Unionens institutioner. Subsidiaritetsprincipen, som utvecklades med Amsterdamsfördraget, har i praktiken varit mest betydelsefull för Rådet, Kommissionen och Parlamentet.

Diskussion

Utforska hur subsidiaritetsprincipen har påverkat lokala och regionala beslut i vårt land.

Undersök i vilken grad Rådet, Kommissionen och Europaparlamentet har tillämpat principen.

Har demokratin inom Europeiska Unionen enligt din uppfattning ökat eller minskat i och med införandet av subsidiaritetsprincipen?

EMU och demokratin

ett medlemskap i den europeiska monetära unionen innebär att bestämmandet över penningpolitiken flyttas från de nationella centralbankerna till den europeiska centralbanken, ECB. Idag står tre av medlemsländerna utanför den monetära unionen, nämligen England, Danmark och Sverige. En av frågeställningarna för Sverige är hur en lågkonjunktur ska bemötas och hur kampen mot arbetslöshet ska ske, när de penningpolitiska styrmedlen saknas.

Å andra sidan har Riksbankens ställning blivit mer oberoende av regering och riksdag i likhet med många andra nationers riksbanker. Även den europeiska centralbanken, ECB, är självständig.

Den europeiska centralbanken styrs dels genom en fullmäktigeförsamling och dels genom en verkställande styrelse. Fullmäktige består av den verkställande styrelsens medlemmar tillsammans med cheferna för de nationella riksbankerna. Den verkställande styrelsen består av sex personer med hög kompetens från bankvärlden.

Diskussion

Försök jämföra penningpolitiken mellan medlemsländer innanför respektive utanför EMU.

På vilket sätt har europaparlamentarikerna inflytande och kontroll över den europeiska centralbanken ECB?

Ta reda på hur Riksbanken är organiserad.

Web-länkar

http://www.finans.regeringen.se/euro/
Regeringens allmänna information om EMU och euron

eu.upplysningen@riksdagen.se Riksdagens e-mail-adress för frågor

www.riksdagen.se/eu Riksdagens allmänna EU-information

www.rsv.se/skatter/euro Riksskatteverkets information om skatter och EU

www.statskontoret.se/euro Statskontorets information om Euron där det bl a finns analyser inför ett ventuellt deltagande i EMU

www.riksbank.se/emu Riksbankens EMU-information

info@riksbank.se Riksbankens e-mail-adress för frågor

http://www.finans.regeringen.se/euro/valutaraknare.htm
Här kan man få hjälp att räkna ut olika valutors värde i förhållande till Euron

europa.eu.int/abc/doc/of/bull/sv/welcome.htm Europeiska unionens bulletin. Redogör månad för månad (10 nummer per år) för verksamheterna inom kommissionen och EU:s andra institutioner. Den utges av kommissionen.

EU Direkt Europeiska kommissionens representation i Sverige ger ut nyhetsbrevet EU Direkt, som utkommer på onsdagar och behandlar aktuella EU-frågor. Nyhetsbrevet EU Direkt faxas eller e-postas till prenumeranter. Prenumerationer på EU Direkt är gratis.
Beställ på webbplatsen: www.eukomm.se

Nästa Vecka Europaparlamentets informationskontor i Stockholm har ett nyhetsbrev som heter Nästa Vecka. Här får du veta vad som ska behandlas i parlamentet kommande vecka och vad som är nytt från den förra. Prenumeration per e-post eller per fax är gratis.
Beställ på webbplatsen: www.europarl.se

Europeiska gemenskapernas officiella tidning (EGT) EGT är den enda tidskrift som ges ut varje arbetsdag på EU:s elva officiella språk. Den består av två serier (L-serien för lagstiftning och C-serien för upplysningar och meddelanden) samt ett supplement (S-serien för offentlig upphandling) Det går att teckna helårsprenumeration, beställa enstaka exemplar eller få information på cd-rom. I Sverige kan beställningar göras hos Bibliotekstjänst AB, vars prenumerationsservice har tel 046-18 01 90,
webbadress www.btj.seeur-op.eu.int/general/sv/a3.htm

LO, TCO och SAC Ohar ett gemensamt "fackens hus" i Bryssel. Deras nyhetsbrev ges ut ungefär varannan tisdag året om. Det går att prenumerera elektroniskt.
www.lo-tco-saco-brysselkontor.se

Internationella Programkontorets nyhetsbrev Internationella Programkontoret har ett elektroniskt nyhetsbrev som främst vänder sig till skolledare, lärare och utbildningsansvariga i företag och organisationer. **Se deras webbplats: www.eupro.se**

Euronyheter Industriförbundets nyhetsbrev som utkommer varje fredag. Det går att prenumerera elektroniskt. Innehåller sammanfattningar av nyheter som publicerats i media under veckan, men också nyheter om EMU och euron från Industriförbundet. **www.industriforbundet.se/euro**

Nyheter om EU SAF har ett nyhetsbrev som främst tar upp EU-nyheter ur arbetsmarknads- och EMU-perspektiv. Elektronisk prenumeration möjlig. **www.saf.se**

http://europa.eu.int/euro/html/rubrique-cadre5.html?pag=rubrique-defaut5.html|lang=5|rubrique=196|chap=13 Omräkningskurser för euron

http://europa.eu.int/euro/html/rubrique-cadre5.html?pag=rubrique-defaut5.html|lang=5|rubrique=100|chap=16 Om mynt och sedlar

http://europa.eu.int/euro/html/rubrique-cadre5.html?pag=rubrique-banking5.html|lang=5|rubrique=230|chap=21 Banker